
Spellingwijzer Onze Taal

Genootschap Onze Taal
in samenwerking met Wim Daniëls

prisma

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten – Antwerpen

Inhoudsopgave

| | |
|---|-----|
| Inleiding | 8 |
| Woordenlijst | 13 |
| Spellingregels | 683 |
| I Algemene regels | 683 |
| 1. De uitgangspunten van de Nederlandse spelling | 683 |
| 2. Enkele en dubbele letters | 685 |
| 3. De spelling van eigennamen | 687 |
| II Klinkers | 688 |
| 4. De klank [ee] | 688 |
| 5. De klank [ie] | 688 |
| 6. De klank [oo] | 689 |
| 7. De klank [au] | 689 |
| 8. De klank [ei] | 689 |
| III Medeklinkers | 691 |
| 9. De klank [k]: <i>c, k, q</i> , enz. | 691 |
| 10. De klank [ks]: <i>cc, ks, x</i> , enz. | 692 |
| 11. Sisklanken: <i>c, s, z</i> , enz. | 692 |
| 12. <i>f</i> of <i>v</i> | 693 |
| 13. Wel of geen <i>h</i> | 694 |
| 14. Wel of geen <i>w</i> | 694 |
| IV Accenttekens (uitspraaktekens), klemtoontekens, cedille, umlaut, enz. | 696 |
| 15. Accent aigu (streepje naar rechtsboven) | 696 |
| 16. <i>é</i> of <i>ee</i> | 698 |
| 17. Accent grave (streepje naar rechtsonder) | 698 |
| 18. Accent circonflexe (dakje) | 699 |
| 19. Klemtoontekens: streepje(s) naar rechtsboven | 700 |
| 20. Overige tekens: umlaut, cedille, enz. | 701 |
| V Trema | 702 |
| 21. Trema bij twee klinkers | 702 |
| 22. Trema bij drie of meer klinkers | 704 |

| | |
|---|-----|
| 23. Trema-uitzonderingen | 704 |
| 24. <i>-ieën</i> of <i>-iën</i> | 705 |
| 25. Trema in telwoorden | 705 |
| VI Apostrof | 706 |
| 26. Apostrof bij meervoud en de bezitsvorm: 's | 707 |
| 27. Apostrof zonder <i>s</i> bij de bezitsvorm | 708 |
| 28. Apostrof bij verkleinwoorden | 708 |
| 29. Apostrof in afleidingen van een afkorting, cijfer, losse letter, enz. | 708 |
| 30. Apostrof als weglatingsteken | 710 |
| VII Hoofdletters | 711 |
| 31. Aan het begin van een zin | 711 |
| 32. Namen van personen | 712 |
| 33. Namen die 'gewone' woorden zijn geworden | 713 |
| 34. Soortnamen van dieren en planten | 716 |
| 35. Aardrijkskundige namen | 717 |
| 36. Taalnamen | 721 |
| 37. Volkerennamen | 723 |
| 38. Tijdperken en historische gebeurtenissen | 724 |
| 39. Feestdagen | 725 |
| 40. Godsdiensten en maatschappelijke, politieke of culturele stromingen | 726 |
| 41. Eerbied | 727 |
| 42. Eigennamen van instellingen, bedrijven, enz. | 729 |
| 43. Functies en titels | 730 |
| 44. Duitse leenwoorden | 730 |
| 45. Allerlei andere soorten eigennamen | 731 |
| 46. Losse letters in samenstellingen | 732 |
| VIII Aaneenschrijven | 733 |
| 47. Korte samenstellingen (met twee delen) | 734 |
| 48. Lange samenstellingen (met drie of meer delen) | 736 |
| 49. Samenstellingen met anderstalige delen | 738 |
| 50. Samenstellingen met een naam | 739 |
| 51. Combinaties met werkwoorden | 740 |
| 52. Woordgroep (los) of samenstelling (aaneen) | 743 |
| 53. Bijzondere woordgroepen: anderstalig | 745 |
| 54. Voorzetsel/bijwoord en werkwoord vast of los | 746 |
| 55. <i>Er, daar, hier</i> en <i>waar</i> en een voorzetsel of bijwoord | 746 |

| | |
|--|-----|
| 56. Twee voorzetsels vast of los | 748 |
| 57. Getallen | 749 |
| IX Streepjes | 751 |
| 58. Klinkerbotsing in samenstellingen | 751 |
| 59. Voorvoegsels of voorvoegselachtige woorden | 752 |
| 60. Samenstellingen met een bijzondere bepaling | 755 |
| 61. Samenstellingen met gelijkwaardige delen | 756 |
| 62. Meerdelige woordcombinaties | 757 |
| 63. Bijzondere combinaties met een naamgevende persoon | 758 |
| 64. Woorden die naar hun eigen betekenis verwijzen | 759 |
| 65. Samenstellingen met een afkorting, cijfer, symbool, enz. | 759 |
| 66. Extra streepjes voor de leesbaarheid | 760 |
| 67. Weglatingsstreepjes in samentrekkingen | 761 |
| X Tussenletters | 763 |
| 68. Tussen- <i>s</i> in samenstellingen en afleidingen | 764 |
| 69. Tussen- <i>e(n)</i> in samenstellingen | 765 |
| 70. Tussen- <i>e(n)</i> in afleidingen | 768 |
| XI Vervoegingen en verbuigingen | 769 |
| 71. Tegenwoordige tijd | 769 |
| 72. Verleden tijd en voltooid deelwoord | 771 |
| 73. Gebiedende wijs | 774 |
| 74. Bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord | 775 |
| 75. Verkleinwoorden | 776 |
| 76. Buigings- <i>e</i> | 779 |
| 77. Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden | 779 |
| 78. Zelfstandig gebruik van <i>alle(n)</i> , <i>sommige(n)</i> , <i>vele(n)</i> , enz. | 779 |
| 79. Vergrotende en overtreffende trap | 780 |
| XII Afkortingen en symbolen | 782 |
| 80. Afkortingen | 782 |
| 81. Symbolen | 785 |
| XIII Afbreken | 786 |
| 82. Afbreken bij lettergreepgrens | 786 |
| Over de makers | 790 |

Inleiding

De Spellingwijzer Onze Taal is een spellinggids voor het Nederlands. In dit boek vindt u zo'n 70.000 lastig te spellen woorden en namen. Daarnaast worden de Nederlandse spellingregels duidelijk beschreven, met veel voorbeelden.

Dit maakt de Spellingwijzer Onze Taal bijzonder:

- Bij veel woorden staan voorbeelden van hoe je ze gebruikt in een samenstelling, woordgroep of zinnetje.
- Bij elk woord wordt verwezen naar een of meer van de regels achter in het boek die uitleg geven over de spelling van het woord.
- De woordenlijst geeft duizenden lastig te spellen eigennamen (en voorbeelden van samenstellingen met en afleidingen van die namen).
- Sommige woorden kunnen op meer dan één manier gespeld worden; de varianten zijn steeds aangegeven. Naast officiële vormen en varianten geeft dit boek bij een aantal woorden ook een alternatieve schrijfwijze.
- De woorden zijn geselecteerd op hun moeilijkheid: makkelijke woorden ontbreken, zodat er meer ruimte is voor woorden die in de praktijk voor problemen zorgen.

Nieuw in de Spellingwijzer

Ten opzichte van de voorgangers van dit boek (de Spellingwijzer Onze Taal en het Witte Boekje) zijn dit de belangrijkste vernieuwingen:

- Er zijn duizenden woorden, namen, afleidingen en samenstellingen toegevoegd, zoals *3D-printen*, *açaibes*, *bff*, *cacciucco*, *deradicaliseren*, *dm'en*, *door de week*, *erbij inschieten*, *genderdysfoor*, *grexit*, *Instagram-account*, *Lil' Kleine*, *Ing-station*, *mooc*, *Nasrdin Dchar*, *Netflixserie*, *PDD-NOS*, *peshmerga*, *polyamorie*, *prakticabel*, *quinoa*, *rawfoodie*, *spritz*, *tech-industrie*, *TTIP*, *terugappen*, *vind-ik-leuken* en *zoek-en-vervang*.
- Er staan in de woordenlijst nog meer voorbeelden van het juiste gebruik van woorden, zoals *plan B* bij *plan*, *de gezouten vis* bij het werkwoord *zouten* en *zoveel te meer* bij *te meer* en bij *zoveel*.
- De Spellingwijzer is vanaf nu ook online te raadplegen via www.spellingsite.nu.
- De woordenlijst en de spellingregels gaan uit van de officiële spelling en geven daarnaast soms alternatieve regels en vormen. Die alternatieven worden apart gemarkeerd.

Officiële spelling met alternatieven

De overheid en het onderwijs moeten de officiële spelling gebruiken, zoals die is vastgesteld door de Nederlandse Taalunie. Buiten de overheid en het onderwijs hoeft niemand die regels te volgen, maar veel mensen vinden regels die houvast en eenheid bieden wel prettig. De Spellingwijzer bedient beide doelgroepen.

Bij het Genootschap Onze Taal merken we in ons dagelijks advieswerk dat sommige officiële regels niet erg begrijpelijk zijn en onlogische, inconsequente schrijfwijzen kunnen opleveren of verdedigbare vormen uitsluiten. Daarom biedt dit boek de gebruiker in een aantal van die gevallen meer vrijheid. In de woordenlijst staan naast de officieel gespelde woorden ook vormen waarvan wij dagelijks merken dat veel mensen ze beter vinden en die vaak ook in gebruik zijn bij diverse landelijke media. Ze worden met alt gemarkeerd; in de spellingregels staan de bijbehorende regels onder het kopje 'Alternatief'.

Dit zijn de belangrijkste alternatieven die de Spellingwijzer naast de officiële regels en vormen geeft:

- een extra apostrof in de bezitsvorm: *Annie's tuin*
- bij meer feestdagnamen hoofdletters: *Eerste Kerstdag, Oud en Nieuw, Dierendag*
- een streepje in plaats van een spatie in woorden als *1-aprilgrap*
- wel of geen tussen-*n* als dat logischer lijkt: *secondenlang, kattekop*
- een dubbele medeklinker in Engelse werkwoorden: *chillde, gestresst*
- *-le-* in plaats van *-el-* in Engelse werkwoorden: *gegoogled*

Verder maakt de Spellingwijzer Onze Taal gebruik van de variatie die de officiële regels toestaan in het gebruik van spaties, streepjes en hoofdletters. Dit boek geeft bijvoorbeeld *half uur* naast *halfuur*, *ja-woord* naast *jawoord*, *Middeleeuwen* naast *middeleeuwen* en *usb* naast *USB*.

Opbouw van de woordenlijst

De informatie die achter een trefwoord in de woordenlijst staat, is geordend op basis van wat de meeste taalgebruikers (het eerst) willen weten. Dat hoeft niet bij elk woord hetzelfde te zijn.

De woordenlijst is volgens deze principes opgebouwd:

- Bij vrijwel alle woorden staat een verwijzing naar een of twee (of soms drie) spellingregels die het spellingprobleem van het woord verklaren. Vaak gaan die regels over iets specifieks, zoals een bepaalde (mede)klinker, een apostrof, een hoofdletter of aaneenschrijven. Is er niet zo'n gerichte regel op het woord van toepassing, dan volgt een algemenere verwijzing, bijvoorbeeld naar de basisregels 1 t/m 3.
- Als verschillende woorden (bijna) hetzelfde geschreven worden,

verduidelijkt de vermelding van de betekenis of uitspraak om welk woord het gaat.

- Bij zelfstandige naamwoorden en ook bij veel aardrijkskundige namen is het woordgeslacht opgenomen. Bij *de*-woorden staat vaak *m* of *v* ('mannelijk' of 'vrouwelijk'). Als een *de*-woord beide geslachten kan hebben, staat er alleen *de*. Zelfstandige naamwoorden die personen of dieren aanduiden, hebben meestal geen vermelding *m* of *v* gekregen. Of bijvoorbeeld een directeur een man of een vrouw is, moet immers blijken uit de context.
- Een woordgroep is vaak op twee verschillende plaatsen opgenomen: bij het eerste woord en bij het belangrijkste woord.
- Als een woord een veelgebruikte spellingvariant heeft, staan beide schrijfwijzen in de lijst, bijvoorbeeld *ongelooflijk* en *ongelofelijk* en *per se* en *persé*. (In dat laatste geval is de tweede vorm met alt gemarkeerd, omdat de officiële spelling die niet geeft.) Als een variant in de alfabetische lijst heel dicht in de buurt zou komen te staan van het al opgenomen trefwoord, is de variant niet als apart trefwoord opgenomen. Eventuele afleidingen van en samenstellingen met het woord gaan uit van de eerste vorm in de lijst, maar mogen ook met de tweede gevormd worden: bij *SUV* staan de variant *suv* en de samenstelling *SUV-rijder*, maar *suv-rijder* is dus ook goed.
- Er worden meestal maar enkele voorbeelden van samenstellingen vermeld, met *enz.* erachter. Dat betekent dat andere, niet-opgenomen samenstellingen op dezelfde manier gevormd worden.
- Bij werkwoorden zijn vrijwel altijd de verleden tijd en het voltooid deelwoord opgenomen, en in lastige gevallen ook de tegenwoordige tijd (enkelvoud) en een of meer voorbeelden van het bijvoeglijk gebruik van het voltooid deelwoord (zoals *de verbrede weg*).
- Ook bij andersoortige woorden staat de nodige extra informatie, zoals de vergrotende en de overtreffende trap bij bijvoeglijke naamwoorden.

Spellingsite.nu

De inhoud van de Spellingwijzer Onze Taal is ook te raadplegen via www.spellingsite.nu. Daar worden bovendien regelmatig nieuwe woorden toegevoegd. Via de website kunt u ook ontbrekende woorden aan de redactie voorleggen.

Samenstellers

De Spellingwijzer Onze Taal is gemaakt door het Genootschap Onze Taal en de redactie van Prisma, onderdeel van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum. Aan dit boek hebben meegewerkt: Hanny Demeersseman, Wiebe Spek, Roos de Bruyn, Rutger Kiezebrink, Jaco de Kraker, Tamara Mewe, Lydeke Roos, Wouter van Wingerden, Saskia Aukema, Eva van Wijk en Wim Daniëls. Er is dankbaar gebruikgemaakt van feedback van *de Volkskrant*, *Trouw*, *NRC Handelsblad* en de NOS.

Voorbeelden

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de uitwerking van woorden in de woordenlijst.

| | |
|---|-----------------------------------|
| | trefwoord |
| courant ¹ [krant] <i>de</i> (...en) 9 | meervoud |
| courant ² [gangbaar] (...e) 9 | betekenis |
| <i>couranter</i> , <i>courantst</i> 79 | verbogen vorm |
| crossen 1, 9 | vergrotende en overtreffende trap |
| (ik) <i>cross</i> , (jij/hij) <i>crost</i> , <i>croste</i> , <i>gicrost</i> 71, 72 | officiële vervoegde vormen |
| <i>alt</i> : (ik) <i>cross</i> , (jij/hij) <i>crost</i> , <i>croste</i> , <i>gicrost</i> | alternatieve vervoegde vormen |
| faux pas <i>de</i> (m) (mv. onv.) 6, 53 | lidwoord en woordgeslacht |
| middel ... 59 | meervoud onveranderd |
| middelgebergte, middelgroot, middellands, middellijn, enz. | |
| ongelofelijk (...e) ook: ongelooflijk 12, 70 | verwijzing naar spellingregel(s) |
| Slowakije <i>het</i> ook: Slovakije 3, 35 | officiële spellingvariant |
| <i>Slowaak</i> , <i>Slowaaks</i> (e) 37 | |
| stad <i>de</i> (steden) 1 | inwoner en/of bijv. naamwoord |
| <i>steden</i> ...: <i>stedenbouw</i> , <i>stedenband</i> , enz. 69 | eerste deel van samenstelling(en) |
| <i>alt</i> : <i>stede</i> ...: <i>stede</i> bouw , enz. 69 | alternatieve samenstelling(en) |
| <i>stad</i> (s)...: <i>stads</i> deel, <i>stads</i> huis, <i>stads</i> leven, <i>stads</i> taat, enz. 68 | officiële samenstelling(en) |
| verklede 1 | |
| (ik) <i>verkleed</i> , (jij/hij) <i>verkleedt</i> , <i>verkleedde</i> , <i>verkleed</i> 71, 72 | |
| <i>de</i> <i>verklede</i> <i>kinderen</i> 74 | voorbeeld |

KBAB [Koninklijke Belgische Atletiekbond] *de* 42, 80

kbl [kaderberoepsgerichte leerweg] *de (m)*
ook: **k** 80
vmbo-kbl

KBVB [Koninklijke Belgische Voetbalbond] *de (m)* 42, 80
KBVB-...: KBVB-vergadering, enz. 65

KBWB [Koninklijke Belgische Wielrijdersbond] *de (m)* 42, 80
KBWB-...: KBWB-bijeenkomst, enz.

kca [klein chemisch afval] *het* 80
kca-...: kca-box, enz. 65

kcal [kilocalorie] 80

kcv [klassieke culturele vorming] *de (v)* 80
kcv-...: kcv-docent, enz. 65

Keaton, Buster/Diane 3, 32

kebab *de (m)* 1
kebab-...: kebabschotel, enz. 49
... kebab: döner kebab, shish kebab, enz. 53

kebon *de (m) (...s)* 1

kedive *de (...n, ...s)* 1, 26, 43

keel-neus-oorarts *de (...en)*
ook: **keel-neus-en-oorarts** 62

keep *de (m)* (kepen) 9

keep, vliegende ~ *de (...s)* ook: **vliegende kiep** 1

keepen [het doel verdedigen] 5
keepte, gekeept 72

keeper [doelverdediger] *de (...s)* 5
keeper(s)...: keeperhandschoen, keeperstraining, enz. 68

keepster [doelvrouw] *de (v) (...s)* 5

kees [keeshond] *de* (kezen) 11

Kees, klaar is ~ 32, 33

kefir [zuivelproduct] *de (m)* 1, 5

kefta *de* 1

keg *de* (keggen) ook: **kegge** 75

kei *de (m) (...en)* 8, 22
kei-...: keihard, enz. 47
keien-...: keiengroeve, enz. 69
kei- en keihard 67

keiig (...e) 8, 22

keil *de (m) (...en)* 8
keil-...: keilbout, enz. 47

keilen 8
keilde, gekeild 72

keiler *de (...s)* 8

keirin *de (m) (...s)* 1, 8

keistad [Amersfoort] *de*
alt: **Keistad** 3, 35

keizer *de (m) (...s)* 8
keizer(s)...: keizerskroon, keizerrijk, enz. 68

keizerin *de (v) (...rinnen)* 2, 8

keizerin-moeder *de (v) (...s)* 61

keizertijd *de (m)* 38

kek (kekke) 9

keker *de (...s)* 9

kelim *de (m)/het (...s)* 1

kelner *de (...s)* 1, 44

kelnerin *de (v) (...rinnen)* 2, 44

keloid *de (...en)* 21

Kelt *de (...en)* 37
keltenkruis 33, 47

Keltisch (...e) 36

keltistiek *de (v)* 33

kelvin *de (...s)* 33
273 kelvin

Kema [Instituut voor Keuring van Elektrotechnische Materialen] *de (m)/het* 45, 80
Kema-...: Kema-keur, enz. 66

kemel *de (...s)* 1
kemel(s)...: kemelgeit, kemelshaar, enz. 68

Kempen *mv.* 3, 35
Kempenaar, Kempens(e), Kempisch(e) 5

kempenaar [aardappel, vaartuig] *de (...s, ...naren)* 33

kempo *het* 1

kenau [bazige vrouw] *de (v) (...s)* 7, 14

kendo *het* 1

Kenia *het* 3, 35
Keniaan, Keniaans(e), Keniaas

Kennedy, Caroline/Edward/John F./Robert 3, 32

kennel *de (m) (...s)* 1

kennelijk (...e) 1, 70

kennis¹ [bekendheid] *de (v)* 1
kennis-...: kenniseconomie, kennismigrant, enz. 47

kennis² [bekende] *de* (...nissen; ...je) 1, 2
kennissen...: kennissenkring, enz. 69

kennismaken 51
maakte kennis, kennismemaakt 72

kennismaking *de (v)* (...en) 1, 47
kennismakings...:
kennismakingsgesprek, enz. 68

kennisnemen 51
nam kennis, kennisgenomen 72

kennisneming *de (v)* 47

kenozoïcum *alt het* ook: **kaenozoïcum**,
Kaenozoïcum, *alt: Kenozoïcum* 4, 38
kenozoïsch 5, 21

kentaur *de* (...en) ook: **centaur** 7, 9

Kentucky *het* 3, 35

keper [patroon] *de (m)* (...s) 9

kepie *de (m)* (...s) 5, 26

Kepler, Johann 3, 32

keppeltje *het* (...s) 26

keramiek *de (v)/het* (...en) ook: **ceramiek** 9
keramisch, keramist 5
keramiek...: keramiektegel, enz. 47

keratine *de (v)* 9

kerf *de* (kerven) 12

kerk [gebouw] *de* (...en) 1
kerk...: kerkdeur, enz. 47
kerken...: kerkenbouw, kerkenpad,
kerkenraad, enz. 69
alt: kerkeraad 69

kerkelijk (...e) 1, 70

Kerklatijn *het* 36

Kerkrade *het* 3, 35
Kerkradenaar, Kerkraads(e)

Kerkslavisch *het* 36

kermissen 1
kermiste, gekermist 72

kern-Europa *het* 35
kern-Europees

kernhem [kaassoort] *de (m)* 33

kerosine *de (v)* 11

Kerouac, Jack 3, 32

kerrie *de (m)* 5
kerrie...: kerrievoeder, enz. 47

kers *de* (...en) 11
kersen...: kersenboom, kersenpit,
kersenvlaai, enz. 69

kerst *de*
alt: Kerst 39
kerst...: kerstavond, kerstbal, eerste/
tweede kerstdag, kerstfeest, kerstnacht,
kerstvakantie, enz.
alt: Kerst...: Kerstavond, Eerste/Tweede
Kerstdag, Kerstfeest, Kerstnacht 39, 47

kerstdagen *mv.*
alt: Kerstdagen 39

Kerstkind [het kindje Jezus] *het* 41

kerstkind [tijdens Kerstmis geboren kind]
het (...kinderen; ...je) 47, 75

Kerstman [fictief figuur] *de (m)* 3, 32

kerstman [iem. die Kerstman speelt] *de*
(...mannen) 33
alt: Kerstman
kerstman...: kerstmanbaard,
kerstmanpak, enz. 47
kerstmannen...: kerstmannenpak,
kerstmannenshow, enz. 69

Kerstmis [feestdag] *de (m)* 1, 39

kerstmis [mis] *de* (...missen) 1, 47

kerstomaat *de* (...maten) 1, 66

kerven 1, 12
kerfde/korf, gekerfd/gekorven 72

kerygma *het* 1, 9

Kessel-Lo *het* 3, 35

ketchup *de (m)* 1
ketchup...: ketchupfles, enz. 49

Keti Koti 1, 39

ketjap *de (m)* 1
ketjap...: ketjapsaus, enz. 49

ketje *het* (...s) 1

Ketnet [tv-zender] *het* 3, 42
Ketnet...: Ketnetprogramma, enz. 50

ketoembar *de (m)* 1

ketting *de* (...en; kettinkje) 2, 75

kettingroken 2, 51
kettingrookte, gekettingrookt 72

keu *de* (...en, ...s) 9, 22

keuen [biggen, biljarten] 9, 22
(ik) keu, (jij/hij) keut, keude, gekeud
71, 72

keukenfrans *het* ook: **keukenmeidenfrans**
36, 47

keukenlatijn *het* 36, 47

Keulen *het* 3, 35
 Keulenaar, Keuls(e)
keur, te kust en te ~ 52
keuromanie *de (v)* 5
keurs *het* (...en, keurzen) 11
 keurslijf 47
keuvelen 1
 keuvelde, gekeuveld 72
keuze *de* (...n, ...s) ook: **keus** 11, 26
 keuze...: keuze-element, keuzestress, enz. 58, 69
 ter keuze 1
Kevelaer *het* 3, 35
kevlar *het* 1
key... 5, 49
 keycard, keycord, keyword, enz.
keyboard *het* (...s) 1, 5
 keyboard...: keyboardspeler, enz. 49
keyen [regelen; afstemmen] 1
 (ik) key, (jij/hij) keyt, keyde, gekeyd 71, 72
keyloggen 5, 49
 (ik) keylog, (jij/hij) keylogt, keylogde, gekeylogd 71, 72
keynesiaans (...e) 33
keynote *de* (...s) 26, 49
 keynote...: keynotespreker, enz. 49
Key West *het* 3, 35
kezen 11
 keesde, gekeesd 72
kg [kilogram] 81
kga [klein gevaarlijk afval] *het* 80
KGB [Komitet Gosudarstvennoe Bezopasnosti, Russische geheime dienst] *de (m)* 42, 80
kgf [kilogramforce] 81
kgm [kilogrammeter] 81
Khaddafi, Moeammar al- ook: **Moeammar al-Kaddafi, Moammar Al-Kadafi** 3, 32
Khamenei, Ali 3, 32
Khartoem *het* 3, 35
Khatami, Mohammad 3, 32
khimar *de (m)* (...s) 1
Khmer¹ [taal] *het* 36
Khmer² [volk] *de* (...s) 37
 Rode Khmer
Khoikhoi *mv.* 37, 61
Khomeini, Ruhallah ook: **Khomeiny** 3, 32

Khost *het* 3, 35
khutbah *de (m)* (...s) 1
kHz [kilohertz] 81
ki [kunstmatige inseminatie, kunstmatige intelligentie] *de (v)* 80
 ki-.: ki-station, enz. 65
Kia [auto] *de* (Kia's; Kiaatje) 26, 33
 Kia...: Kiadealer, enz. 50
kibboets *de (m)* (...en) 1
 kibboets...: kibboetsbewoner, enz. 47
kibboetsnik *de* (...s) 1
kibla *de* 1
kick *de (m)* (...s) 1
 kick...: kickback, kickstart, enz. 49
kick-and-rush *het* 1, 53
 kick-and-rush...: kick-and-rushvoetbal, enz. 62
kickbiken 49
 (ik) kickbike, (jij/hij) kickbiket, kickbikete, gekickbiket 71, 72
kickboksen 9, 51
 (ik) kickboks, (jij/hij) kickbokst, kickbokste, gekickbokst 71, 72
kickboxing *de/het* 9, 10, 49
kicken [een kick krijgen] 9
 (ik) kick, (jij/hij) kickt, kickte, gekickt 71, 72
kickeren [tafelvoetbal spelen] 9
 kickerde, gekickerd 72
kick-off *de (m)* (...s) 1, 49
 kick-off...: kick-offbijeenkomst, enz. 49
kicksen [voetbalschoenen] *mv.* 9
kidnappen 1
 (ik) kidnap, (jij/hij) kidnapt, kidnapte, gekidnapt 71, 72
kidneybean *de* (...s) ook: **kidneyboon** 49
kids *mv.* 1
kief [hasj] *de (m)*/*het* ook: **kif** 5
kiekeboe 1, 69
kiekendief *de* (...dieven) 12, 69
kiekje *het* (...s) 5, 26
kielekiele 61
kielhalen 51
 kielhaalde, gekielhaald 72
kiep, vliegende ~ *de* (...s) ook: **vliegende keep** 1
kiepauto *de (m)* (...'s) 5, 26

- kierewiet** 5, 69
- Kierkegaard, Søren** 3, 32
- kies**¹ [tand] *de* (kiezen) 11
kies...: kiespijn, enz. 47
kiezen...: kiezentrekker, enz. 69
- kies**² [kieskeurig, netjes] (kiese) 11
- kieskauwen** 7, 51
kieskauwde, gekieskauwd 72
- kietelen** 5
kietelde, gekieteld 72
- kieuw** *de* (...en) 1, 14
- Kiev** *het* ook: **Kiëv** 3, 35
- kieviet** *de* (...en) ook: **kievit** 2, 5
kieviet(s)...: kievietsei, enz. 68
- kiezel** *de* (m)/*het* (...s) 11
- kiezen** 11
koos, gekozen 72
- kiezen...** → **kies**
- kift** [jaloezie] *de* ook: **kif** 1
- kiften** 1
kiftte, gekift 72
- Kigali** *het* 3, 35
- kijf, buiten** ~ 8, 52
- kijk- en luistergeld** *het* (...en) 8, 67
- kijk-in-de-pot** *de* (kijk-in-de-potten) 8, 62
- kijven** 8, 12
keef/kijfde, gekeven/gekijfd 72
- kik** *de* (m) (kikken) 9
- kikken** [geluid maken] 1
kikte, gekikt 72
- kikkeren** [springen] 1
kikkerde, gekikkerd 72
- Kikongo** *het* ook: **Kongo** 36
- Kilimanjaro** *de* 3, 35
- kille** *de* (v) (...n) 1
- killen** 1
(ik) kil, (jij/hij) kilt, kilde, gekild 71, 72
alt: (ik) kill, (jij/hij) killt, kilde, gekilld
- killer** *de* (...s) 1
killer(s)...: killersinstinct,
killersmentaliteit, killervirus, enz. 49, 68
- killingsfields** *mv.* 49
- kilo** *de/het* (...'s; kilootje) 26, 75
kilo...: kilobit, kilobyte, kilohertz,
kilowatt, enz. 33, 47
- kilometer** *de* (m) (...s) 47
kilometer(s)...: kilometerslang,
kilometervergoeding, enz. 68
- kilt** *de* (m) (...s) 1
- kilte** *de* (v) 1
- kimono** *de* (m) (...'s) 26, 75
- kin** *de* (kinnen; kinnetje) 75
kin...: kinbaard, kincorrectie, enz. 47
kinnebak 69
- kina** *de* (m) (...'s) 26
kina-achtig 21
kina...: kinaboom, kina-extract, enz.
47, 58
- kinase** *de* (v)/*het* (...n) 11
- kind** *het* (kinderen, kinders; kindje,
kindertjes) 1
kinder...: kinderdagverblijf, kinderfeest,
enz. 47, 48
kind(s)...: kindsdeel, kindlief, enz. 68
- Kinderbescherming** [Raad voor de
Kinderbescherming] *de* (v) 3, 42
- kinderbescherming** *de* (v) 47
- Kinderbijslagwet, Algemene** ~ *de* 3, 45
- Kinderboekenweek** *de* (m) 3, 45
kinderboekenweek...:
kinderboekenweekgeschenk, enz.
alt: Kinderboekenweekgeschenk 50
- Kinderkruistocht** *de* (m) 3, 38
- kindje-op-moeders-schoot** *het*
(kindjes-op-moeders-schoot) 34, 62
- kinds** (...e) 1
- kinds, van ~ af (aan)** 1, 52
- kindsbeen, van ~ af** 1, 52
- kindvriendelijk** (...e) 47, 70
- kineast** *de* (...en) ook: **cinéast** 9
- kinema** *de* (m) (...'s) ook: **cinema** 9, 26
- kinematografie** *de* (v) ook: **cinematografie**
9
- Kinopolis** *het* 3, 42
- kinesie** *de* (v) 5, 9
- kinesiologie** *de* (v) 5, 9
- kinesist** *de* (...en) 5, 11
- kinesitherapeut** *de* (...en) 5, 13
- kinesitherapie** *de* (v) 5, 13
- kinesthesie** *de* (v) 5, 13
- kinetica** *de* (v) 5, 9
- kinetisch** (...e) 5
- King, Martin Luther** 3, 32

68 -s- in samenstellingen en afleidingen

De tussen-s is een vrije kwestie; iedereen mag de eigen voorkeur volgen. De beste richtlijn is om te schrijven wat je hoort of wat je zegt, of in elk geval wat het natuurlijkst klinkt. *eenheidsworst, medewerkersonderzoek*

Soms zijn twee varianten ongeveer even gebruikelijk: *geluidshinder, geluidhinder, uitzichtsloos, uitzichtloos*. De schrijver mag dan zelf de knoop doorhakken.

Samenstellingen

In de praktijk wordt meestal een tussen-s geschreven als die te horen is in de uitspraak. De meeste mensen zullen *meningsverschil* en *stadsdeel* met -s- schrijven, maar *cultuurverschil* en *bestanddeel* zonder. Bij andere woorden spreekt de ene taalgebruiker wel een s uit en de andere niet, bijvoorbeeld: *spelling(s)probleem, onderzoek(s)instituut, voeding(s)patroon*. Al die varianten zijn goed.

De tussen-s is niet hoorbaar als het tweede deel van een samenstelling met een s of een andere sisklank begint. Wie in zo'n geval twijfelt over de schrijfwijze, heeft twee mogelijkheden om achter een voorkeursvorm te komen. De eerste is: maak er een samentrekking van zoals hieronder is aangegeven:

- *bedrijfschef*, want *bedrijfs- en stationschef*
- *damesschoenen*, want *dames- en herenschoenen*

Omdat bij samentrekking een tussen-s te horen is bij *bedrijfs-* en *dames-*, ligt die ook voor de hand in *bedrijfschef* en *damesschoen*.

De andere mogelijkheid is: vervang het tweede deel door een woord dat niet met een sisklank begint. Voorbeelden zijn:

- *bedrijfschef*, want *bedrijfsuitje*
- *damesschoenen*, want *damestas*

Bij veel samenstellingen is de schrijfwijze mét -s- zo gangbaar geworden dat het niet aan te bevelen is daarvan af te wijken: *eendagsvlieg, hartsvriendin, scheidsrechter*.

Afleidingen

Bij afleidingen (woorden waarvan niet elk deel als zelfstandig woord kan voorkomen) is de tussen-s eveneens vrij: *uitzicht(s)loos, kruidenier(s)-achtig*. Ook hier is de uitspraak als houvast te gebruiken.

Vaak wel een tussen-s

In de volgende gevallen verschijnt meestal vanzelf een tussen-s:

- als het woord eindigt op een van de volgende achtervoegsels: *-waardig, -waard, -gewijs, -halve: achtenswaardig, vermeldenswaard, steekproefsgewijs, fatsoenshalve;*
- als het eerste deel eindigt op *-heid, -ing* of *-teit: vrijheidsstrijder, ontwikkelingsland, identiteitsbewijs;*
- als het eerste deel een mannelijke persoonsnaam is op *-er, -eur, -ier* of *-aar* met een meervoud op *-s: jagerstas, ingenieursdiploma, portiersloge, kunstenaarskring;*
- als het eerste deel een zelfstandig naamwoord is dat begint met *be-, ge-* of *ver-: bestaansminimum, gewrichtsband, verblijfsvergunning* (uitzonderingen zijn onder andere *geheimschrift* en *verbanddoos*).

Vaak geen tussen-s

In de volgende gevallen blijft een tussen-s meestal achterwege:

- als het eerste deel een zelfstandig naamwoord is dat een meervoud heeft op *-s* en niet verwijst naar een levend wezen: *kamerplant, ladderwagen, sleutelbos;*
- als het eerste deel een zelfstandig naamwoord is dat eindigt op *-ier* en geen persoon aanduidt: *formuliergrootte, portierkruk;*
- als het eerste deel een werkwoordstam is: *antwoordapparaat, babbelkous, smeerworst* (uitzonderingen: *leidsman, scheidsrechter*);
- als het woord eindigt op het achtervoegsel *-schap* (in de betekenis 'hoedanigheid, het zijn van'): *auteurschap, schrijverschap;*
- als het eerste lid een niet-telbare stofnaam is: *wijnfles, houtwol, bloeddonor* (maar wel meestal *houtschool, bloedsomloop*).

69 -e(n)- in samenstellingen

De tussenklank *-e(n)-* kan voorkomen in samenstellingen waarvan het eerste deel een zelfstandig naamwoord is. De regel leidt meestal tot de spelling *-en-* en soms tot *-e-*. *kippenhok, ziekenhuis, zonneschijn*

De hoofdregel luidt: schrijf de tussenklank als *-en-* als het eerste deel alleen een meervoud heeft op *-en* (en niet op *-es*); schrijf anders *-e-*. *Kip* heeft als meervoud *kippen*, en *zieke* heeft als meervoud *zieken*. In samenstellingen met die woorden als eerste deel wordt de tussenklank altijd geschreven als *-en-*: *kippenhok, kippensoep, ziekenboeg, ziekenhuis*. *Gemeente* heeft niet alleen *gemeenten* als meervoud, maar ook *gemeentes*. In samenstellingen met als eerste deel een woord met ook of

alleen een meervoud dat op *-es* eindigt, staat geen *-en-* maar alleen *-e-*: *gemeentegrens, gemeentehuis, secondelang, secondewijzer*.

Na een woord dat geen meervoud heeft, komt in een samenstelling ook geen tussen-*n*: *helletocht, rijstevlaai*.

Uitzonderingen op deze regel zijn: *Koninginnedag* en *koninginnenacht*; woorden die beginnen met *zon, maan* of *Onze-Lieve-Vrouw*; én samengestelde bijvoeglijke naamwoorden waarin het eerste deel alleen maar versterkend werkt en geen letterlijke betekenis meer heeft.

*maneschijn, Onze-Lieve-Vrouwekerk, zonnebrand
beresterk, boordevol, pikkedonker, reuzeleuk*

Woorden die buiten de tussen-*e(n)*-regeling vallen

Er bestaan veel woorden die eruitzien als een samenstelling met *-e-* of *-en-* tussen de delen, maar die niet onder de regel hierboven vallen. Het gaat om de volgende gevallen:

- Woorden als *bovenraam, keukendeur, tegenstem* en *torenhoog*. Er is hier geen sprake van een tussen-*n*; het eerste deel eindigt van zichzelf al op *-en*. Daaraan verandert ook niets als er een ander woord aan toegevoegd wordt. Zie verder regel 47.
- Woorden als *'s anderendaags, grotendeels, meestentijds* en *merendeel*. De *-en-* is hier geen tussenklank maar een oude naamvalsuitgang. In deze woorden wordt de *n* ook vaak duidelijk hoorbaar uitgesproken. Zie verder regel 1.
- Woorden waarvan het eerste deel geen zelfstandig naamwoord is, maar bijvoorbeeld een werkwoord of bijvoeglijk naamwoord: *brekebeen, hebbedingetje, drinkebroer, lachebek, trekkebekken, hogeschool, klassevent, rodekool, spinnewiel, wiegelied, wittebrood*. Deze woorden krijgen nooit een tussen-*n*.

Voor afleidingen geldt deze regel niet; zie regel 70.

Alternatief – niet officieel, wel gangbaar –

Bij tussenklanken vertrouwen taalgebruikers (terecht) op hun taalgevoel. Dat is ook volgens de officiële spelling toegestaan, behalve bij de tussen-*e(n)*, waarvoor een strikt regelsysteem is ontworpen. De officiële regels voor de tussen-*e(n)* leiden soms tot spellingen die tegen het taalgevoel ingaan, zoals *bladzijdelang* en *zielenpiet*. De Spellingwijzer laat ruimte voor een vrije omgang met de tussen-*e(n)*: er zijn geen strikte regels voor nodig. De meeste mensen redeneren volgens dezelfde patronen bij de keuze voor het wel of

niet schrijven van een tussen-*n*. Deze patronen worden hieronder beschreven.

In de woordenlijst van de Spellingwijzer zijn de meestvoorkomende niet-officiële alternatieven opgenomen; ze worden gemarkeerd met alt. Maar ook in andere samenstellingen kan de tussen-*n* worden weggelaten of toegevoegd.

Vaak wel een tussen-*n*

Een tussen-*n* is gangbaar in de volgende gevallen:

- Als de samenstelling een (tamelijk) letterlijke betekenis heeft: soep met als bestanddeel kip is *kippensoep*; een bon om een boek mee te kopen is een *boekenbon*; tranen die een krokodil zou huielen, zijn *krokodillentranen*; het deel dat een leeuw zou opeisen, is het *leeuwendeel*.
- Als het eerste deel van de samenstelling een persoon aanduidt: *boerenhoeve*, *studentenleven*, *vrouwenkwaal*.
- Als het eerste deel van de samenstelling direct doet denken aan meer ‘exemplaren’: *aandelenkoers*, *aardbeientaart*, *hordenloop*, *ideeënarm*, *namenlijst*, *urenlang*, *woordenboek*.

Vaak geen tussen-*n*

Een tussen-*n* is voor veel mensen ongewoon in de volgende gevallen:

- Als het eerste deel van de samenstelling geen meervoud heeft of als het meervoud niet vaak wordt gebruikt: *benzinepomp*, *hittegolf*, *rijstebrij*, *smartegeld*, *tarwebloem*, *terrorismebestrijding*, *vredebevindend*.
- Als bij het eerste deel van de samenstelling de gedachte aan één persoon, instantie, ding of dier overheerst: *gildebroeder*, *kerkeraad*, *ruggemerg*, *zieleheil*.
- Als de hele samenstelling geen letterlijke betekenis (meer) heeft: *hanepoten*, *kuttekop*, *paddestoel*, *pierewaaien*, *spillebeen*. Vaak gaat het hierbij om beeldspraak of scheldwoorden.

70 -e(n)- in afleidingen

De tussenklank *-e(n)-* wordt in afleidingen bijna altijd geschreven als *-e-*, tenzij het eerste deel van de afleiding zelf al op *-en* eindigt.

namelijk, wolkeloos, hersenloos

De tussen-*e(n)*-regel uit regel 69 geldt alleen voor samenstellingen, niet voor afleidingen. In afleidingen komt vrijwel nooit een tussen-*n*.

- De meeste afleidingen krijgen als tussenklank alleen *-e-*. Dat geldt onder meer voor afleidingen op *-achtig, -lijk, -ling(s)* en *-loos*: *lenteachtig, kerkelijk, plaatselijk, ruggelings, zwakkeling, ideeëloos, sprakeloos, wolkeloos, woordeloos*.
- Voor *-dom* komt wél altijd een tussen-*n*: *godendom, sterrendom, vorstendom*.
- Bij afleidingen van woorden die zelf al op *-en* eindigen, blijft die *n* altijd staan: *eigenlijk, hersenloos, leugenachtig, wezenlijk*.

Alternatief – niet officieel, wel gangbaar –

Afleidingen met *-loos* kunnen ook mét *-n-* worden geschreven als er veel nadruk ligt op meer ‘exemplaren’ van het eerste deel: *ideeënloos, puntenloos onderaan staan, na jaren weer schuldenloos zijn*. Zo kan soms een betekenisonderscheid worden uitgedrukt: *grenzeloos* (‘onbeperkt’: *een grenzeloos vertrouwen*), *grenzenloos* (‘zonder landsgrenzen’: *een grenzenloos Europa*). De woordenlijst geeft een aantal van zulke alternatieven.